

Jaakko Numminen. 2012.

Pohjalaispuheita.

Österbottniskt tal 1951–2010.

Etelä-Pohjanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto ja Pohjanmaan liitto. Rintala Erkki (toim.)
Kytösavut XIX. (391 s.)

Puhuja joka on jostakin kotoisin

Opetusministeriön pitkäaikaisen kansliapäällikön ministeri Jaakko Nummisen (s. 1928) puheita ja esitelmiä on julkaistu yli 300 sivun verran. *Pohjalaispuheita. Österbottniskt tal 1951–2010* sisältää 50 näytettä Nummisen puhetaidosta. Nummisen perhe- ja sukutausta liittyvät Lapuaan ja Vaasaan ja puheistakin valtaosa liittyy joltain kautta Etelä-Pohjanmaahan.

Numminen on nuorisoseuraliikkeen tiimoilta Kauhavalla, Eteläpohjalaisissa Speleissä Jalasjärvellä, oppikoulujen satavuotisjuhlassa Lapualla, Alkioseminaarissa Seinäjoella, Eero Nelimarkan 100-vuotisjuhlassa Alajärvellä, esitelmöitsijänä Vaasan yliopiston Studia generalia -luentosarjassa.

En näe tärkeänä tarkastella puheita poliittisina puheina, joista pitäisi kaivaa toteutuneita tai pieleen menneitä ennustuksia. On joukossa toki esimerkiksi sivistysaloitteita, mutta pikemminkin puheet luovat ja pitävät yllä sivistyshenkeä. Näiden puheiden perusteella Nummista voi pitää kansallisena sivistyspuhujana. Hän tuo puheillaan esille sitä, mitä tämä ja edelliset sukupolvet ovat niin yhdessä kuin tiettyjen yksilöiden johdolla saavuttaneet.

Yhteistä monille puheista on, että Numminen tarkastelee nykyisyyttä rinnan menneisyyden kanssa. Sukupolvien ketju on tärkeä ja sellaiseen puhuja itsekin mielellään liittyy. Tämä tarkoittaa sekä omaa sukua että yleisemmin ihmisuutta.

Numminen ei tärkeile tai korosta itseään. Vaikka puheet ovat väliin hyvinkin tietopohjaisia, niin niissäkin osuuksissa tulee esiin kiinnostuminen muista ihmisistä ja heidän pyrinnoistaan. Suosittelisin tutustumaan puheisiin, vaikka muutamaankin niistä, nimenomaan tästä näkökulmasta.

Tällainen samanaikaisesti sivistynyt mutta tärkeilemätön tyyli on mielestäni tärkeää kuulijoita ajatellen. Oltiin sitten juhlistamassa jonkun merkkihenkilön muistoa tai loppuunvietyä kulttuurihanketta, niin tällainen tyyli sitoo kuulijat mukaan siihen mitä tilaisuus koskee. Tulee tunne, että ollaan yhdessä (myös menneiden sukupolvien kanssa) saavutuksen arvoisia.

Numminen kertoo välillä itsestäänkin, silloin kun se aiheeseen sopii. Tässä on hauska puheen alitus:

”Osapuilleen 45 vuotta sitten kirjoitin poikamiesasunnossani Helsingissä Albertinkadun varrella Suomen nuorisoseuraliikkeen historian ensimmäistä osaa, kun äkkiä havahtuin siihen, että seinustalle – asuin vanhan jugendtalon ensimmäisessä kerroksessa – asetettiin polkupyörä, joka kuuluvasti kolahti ränniä vasten. Vilkaisin ikkunasta ja huomasin vanhahkon miehen. Hetken kuluttua ovikello soi ja sama mies työntyi sisään, istuutui muitta mutkitta lähimmälle tuolille ja ryhtyi selittämään. Hän oli Lauri Pihkala, Suomen kansan Tahkona tuntema. Tiesin miehen historian ja maineen, mutta en ollut häntä aiemmin tavannut.

Olin tuolloin Helsingin ylioppilaselämän luottamustehtävissä, muun muassa Vapauden Akateemisen Liiton eli Vallin puheenjohtajana. Pihkala oli nähnyt sen vaivan, että hän oli tullut selostamaan minulle parhaillaan kehittelemäänsä laturetkien ideaa. Ja hän puhui kuin Runeberg. Koko Suomen kansan hiihtohistoria hirvenhiihdännästä kansakoululaisten koulumatkoihin suksilla, ja sodat siinä sivussa käytiin läpi, ja kaikki päättyi laturetki-idean loistavan tulevaisuuden maalailuun. Miten monta tuollaista agiteerausikäntä tämä viitseliäs mies olikaan mahtanut tehdä. Ja mikä ihmeellisintä, homma toteutui suunnilleen sellaisena kuin Pihkala sen esitti ja jatkuu edelleen tänä päivänä.”

Näin Numminen kuvaa ensikohtaamistaan Tahko Pihkalan kanssa Pihkalaan liittyvän näyttelyn avajaispuheessa Seinäjoella 1999.

Nummiselle on tärkeää olla jostakin kotoisin: maailma voi avautua kotiseudun kautta, jos siihen tuntee aitoa kiinnostusta. Hän näkee että läpikotaisin tutun ymmärtäminen antaa mahdollisuuden ymmärtää erilaisia ihmisiä ja koko maailman kirjoja. Näin nuori Numminen päättää puheensa Etelä-Pohjalaisen osakunnan kotiseuduntutkimusretkikunnan järjestämässä kotiseutujuhlassa Ilmajoella kesällä 1951 – kyseessä on kokoelman vanhin puhe:

”(...) juuri näitten retkien avulla opiskeleva nuoriso entistä paremmin ja entistä monipuolisemmin tutustuu kotiseutunsa kansaan ja sen elämänpiiriin. Me etsimme vanhoja rakennuksia, esineitä ja asiakirjoja, mutta pohjimmaisena tarkoituksena, päätavoitteena on aina itse ihmisen löytäminen, hänen elämänsä, hänen ilojensa ja surujensa

ymmärtäminen. Ja tällaisena kiihkeän vaalikauden kesänä, jolloin puoluepäälliköt ja ammattisihteerit häikäilemättä luovat katkeruutta eri yhteiskuntaluokkien kesken ja vähääkään epäilemättä saarnaavat vihan evankeliumia.

Juuri tällaisena kesänä on meidän tehtävämme mahdollisimman monipuolisesti tutustua eri yhteiskuntaluokkiin ja monisäikeisillä henkilökohtaisilla tuttavuuksilla ja kanssakäymisellä pyrkiä poistamaan tuo vihan myrkyttämä ilmapiiri ja korostaa kansamme yhteisiä tehtäviä.”

Kokoelman puheet voivat siis aiheidensa puolesta tarkastella pohjalaisuutta, mutta ne eivät niinkään hehkuta pohjalaisuutta vaan kotiseudun merkitystä ihmisen elämässä. Numminen ei ole nurkkapatriotti. Tästä syystä kirjan pohjalaisrajaus on vähän ongelmallinen, varmaankin toimituksellisista syistä johtuva. Uskon, että Pohjanmaa ja pohjalaisuus olisivat nousseet vahvasti esiin, vaikka puheet olisi valittu kaikista Nummisen puheista. Niitä on Ilkka-lehden haastattelun mukaan Nummisen arkistoissa noin 2000. Tällöin olisi voinut tulla jopa selvemmäksi, mikä kotiseudun merkitys Nummiselle on. Mutta hyvä, että jotkut tekevät kulttuurityön, sillä muuten se olisi voinut jäädä tekemättä.

Kulttuurityö on myös hyvin tehty. Puheiden seuraksi on hankittu laaja kuvitus, tekstit on siirretty konsepteista huolella eli ilman suurempia näppäilyvirheitä ja kirjassa on henkilöhakemisto.

Riku Keskinen